

VÁLOGATÁS A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

OLIMPIAI KÖZPONT TANULMÁNYTERVEZETÉNEK SZERZŐI JOGI MINŐSÍTÉSE

SZJSZT 18/05

Dr. Miskolczi Mária/Pompásia Kft. megkeresése

A megkereső által feltett kérdés

A mellékelt tanulmánytervben megjelenő szellemi alkotás a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény 1. § (2) bekezdés 1. pontja alá tartozó műszakilétesítmény-tervnek vagy egyéb, szerzői jog hatálya alá tartozó szerzői alkotásnak minősül-e, vagy pedig az 1. § (6) bekezdése szerinti ötletnek, elvnek, elgondolásnak, eljárásnak, működési módszernek, azaz olyan szellemi alkotásnak, amely nem tárgya a szerzői jogi védelemnek.

A megbízó mellékelte az Artisjus Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület által 2002. április 15-én kiadott, 020415003T azonosító számú tanúsítványt.

Az eljáró tanács szakértői véleménye

A P. V. által készített Olimpia Központ tanulmánytervezet eshetőlegesen felhasználható ötletek és módszerek egybefoglalásán alapuló elgondolás leírása, amely nem minősül a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban Sztj.) 1. § (2) bekezdés 1) pontja alá eső műszaki létesítmény tervének. Szerzői jogi védelmet mint egyéni, eredeti írásmű élvez, ami azonban nem véd a benne foglalt elképzelések felhasználásával szemben. A tanulmány nem tartalmaz sem szabadalmazható műszaki megoldást, sem olyan, a Polgári Törvénykönyv (a továbbiakban Ptk.) 86. § (4) bekezdése alapján védhető vagyoni értékű gazdasági, műszaki, illetőleg szervezési ismereteket vagy tapasztalatokat, amelyek ne lennének már egyébként is hozzáférhetők.

1. A megbízó által benyújtott, az Artisjus által kiállított tanúsítvány a szerzői jogi védelem szempontjából közömbös. Az Artisjus ugyan a szerzői jogok fokozott érdeke védelmében nyilvántartást vezet, de a nyilvántartásba vétel szerzői jogot nem keletkeztet. Az Sztj. 9. § (1) bekezdése értelmében a szerzőt a mű létrejöttétől kezdve megilleti a szerzői jogok összessége. A szerzői jogi védelmet tehát a mű létrejöttének ténye keletkezteti, a védelemnek semmilyen formális követelmény teljesítése, mint például a nyilvántartásba vétel, nem feltétele. A művek nyilvántartásba tétele önkéntes. A nyilvántartásba vételnek csak az a célja, hogy hitelesen tanúsítsa azt a tény, hogy az adott mű a nyilvántartásba vétel időpontjában a nyilvántartásba vétel szerinti tartalommal létezett. Ezáltal elősegíti a szerző, valamint a

mű azonosíthatóságának esetleges bizonyítását. Jelen esetben azonban nem a szerző és a mű azonosítása a kérdés, hanem az, hogy a tanúsítványban szereplő mű az Sztj. értelmében szerzői jogi alkotásnak minősül-e vagy sem.

2. A szerzői jogi oltalom feltételeit az Sztj. következőképpen határozza meg:

1. § (1) *Ez a törvény védi az irodalmi, tudományos és művészeti alkotásokat.*

(2) *Szerzői jogi védelem alá tartozik – függetlenül attól, hogy e törvény megnevezi-e – az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. Ilyen alkotásnak minősül különösen:*

a) *az irodalmi (pl. szépirodalmi, szakirodalmi, tudományos, publicisztikai) mű...*

k) *az építészeti alkotás és annak terve, valamint az épületegyüttes, valamint a városépítészeti együttes terve,*

...

l) *a műszaki létesítmény terve,*

...

(3) *A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől.*

...

(6) *Valamely ötlet, elv, elgondolás, eljárás, működési módszer vagy matematikai művelet nem lehet tárgya a szerzői jogi védelemnek.*

67. § (1) *A mű jogosulatlan megváltoztatásának minősül az építészeti alkotás vagy a műszaki létesítmény tervének a szerző hozzájárulása nélkül történő olyan megváltoztatása, amely a külső megjelenést vagy a rendeltetésszerű használatot befolyásolja.*

(2) *A tervezőnek joga van meghatározni, hogy az épületen vagy a műszaki létesítményen a nevét és a tervezés idejét hol és hogyan tüntessék fel...*

(4) *Építészeti vagy műszaki alkotás tervének változatlan újabb felhasználása esetén csak az eredeti terv szerzőjét kell feltüntetni.*

A hazánkat is kötelező, az irodalmi és művészeti művek védelméről szóló Berni Unió Egyezmény 2. cikk (1) bekezdése hiteles szövegéhez hű fordításban leszögezi, hogy műnek tekintendő „az irodalom, tudomány és művészet terén minden alkotás, bármi legyen is kifejezésének módja vagy alakja...” A WIPO 1996. évi Szerzői Jogi Szerződése, amelynek Magyarország ugyancsak részese, 2. cikkében szintén leszögezi, hogy „A szerzői jogi védelem kifejezésekre vonatkozik és nem ötletekre, eljárásokra, működési módszerekre vagy matematikai koncepciókra mint olyanokra”.

A fentiek fényében szerzői jogi értelemben műnek tekintendő minden egyéni, eredeti gondolatszövedék azonosítható kifejezése, a kifejezés többféleképpen lehetséges módjától és formájától függetlenül.

3. A megbízó által csatolt tanulmánytervezetnél nem beszélhetünk műszaki létesítmény tervéről, amely valamilyen egyéni, eredeti műszaki alkotás azonosítható kifejezése lenne. Már a címe szerint is sporthoz kapcsolódó kulturális szórakoztatóközpont létrehozására

irányuló tanulmánytervezetről van szó. A szöveg lényegében a szerző erre vonatkozó elgondolásának többféle lehetőséget egybefogó leírása, nem pedig valamilyen műszaki berendezés alkotó jellegű megtervezése a térben kivitelezendő létesítmény kétdimenziós kifejezéseként. Ennélfogva építészeti alkotás vagy épületegyüttes tervének sem minősül. A csatolt tervezet nem több, mint egy elgondolás felvázolása, amely sok esetben még csak nem is határozott, hanem bizonytalan ötleteket tartalmaz (pl.: „A termék összeállításának tematikája nagymértékben függ a rendelkezésre álló ingatlan adottságaitól, ...”; a sok feltételes mód használata – pl. „kapcsolható szolgáltatások”).

4. Ez nem azt jelenti, hogy maga a leírás, a tanulmány nem részesülhet az írásművekre vonatkozó szerzői jogi védelemben a szöveg nyilvánosságra hozatalával, többszörözésével, terjesztésével, fordításával, internetes hozzáférhetővé tételével szemben. A tanulmánytervezet egyéni, eredeti gondolatszövedék azonosítható kifejezése, amelynek a védelme nem függ az alkotás színvonalára vonatkozó értékítélettől. Az írásmű védelme azonban nem terjed ki a benne foglalt ötletek, elgondolások mások által történő felhasználásával szembeni védelemre, ellentétben a műszaki létesítmény tervének oltalmával, amely már eleve a megtervezett berendezés elsődleges formában való, azonosítható kifejezése, és jogszabályainkból következően térbeli kivitelezésével kapcsolatban is jogot biztosít a terv alkotójának.

Ennek megfelelően írja elő tervezési szerződések kapcsán a Ptk. 409. § (3) bekezdése, hogy a megrendelő a tervet csak a szerződésben meghatározott célra és esetben használhatja fel, nyilvánosságra nem hozhatja. A Ptk. 410. § (5) bekezdése szerint a szerződéssel kapcsolatban rendelkezésre bocsátott jogi oltalomban részesíthető szellemi alkotások tekintetében a kutatási szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni, amiből következően a szerzői jogi oltalom, amennyiben fennáll, a művet felhasználó vállalkozó szolgáltatására is vonatkozik [413. § (1)].

FOTÓMŰVÉSZETI ALKOTÁSOK SZERZŐI JOGI VÉDELME

SZJSZT 19/05

A Pest Megyei Bíróság megkeresése

A Pest Megyei Bíróság által feltett kérdések

1. A szakértő állapítsa meg, hogy a csatolt kiadványokban megjelent, felperes által készített fotók olyan fotóművészeti alkotásoknak minősülnek-e, amelyeket a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján szerzői jogi védelem illet meg.
2. A szakértő egyéb észrevételei és amit a felek szükségesnek tartanak.

Az eljáró tanács szakértői véleménye

Ad 1. A peres iratok és a felperes 2003. december 4. napján kelt keresetéhez csatolt színes kiadványokban (KÉVE Néptáncegyüttes 1983. Ráckeve, Csepel-sziget és környéke programajánló 2002 és 2003) megjelölt fotók tanulmányozását követően szakvéleményét az eljáró tanács az alábbiakban terjeszti elő.

Az eljáró tanács megállapítja, hogy

- a Kéve Néptáncegyüttes 1983. Ráckeve c. kiadványban látható 13 db különböző, a néptáncegyüttes tagjairól, valamint az együttesről tánc közben készült fotó,
- a 2002. évi programajánlónak a dél-amerikai táncegyüttesről készült címlapfotója és a programajánló belső oldalán látható Summerfest felvonulásról, a fellépő táncosokról készült öt db fotó, az utolsó előtti oldalon megjelölt öt db fotó és a hátsó oldalon megjelölt öt db fotó,
- a 2003. évi programajánló címlapfotója, a belső borító oldalán látható, a fellépő táncosokról készült négy db fotó, a 18. oldalon látható két db különböző fotó, a 19. oldalon a jobb oldalon a Puerto Ricó-i felvonulásról készült fotó, valamint az utolsó előtti belső oldalon látható négy db fotó

olyan fotóművészeti alkotások, amelyek egyéni, eredeti jellegűek, tekintettel arra, hogy a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (továbbiakban Sztj.) 1. § (3) bekezdésében a szerzői jogi védelem feltételeként meghatározott, a bírói és a jogirodalmi gyakorlat által kifejtett egyéni, eredeti alkotás kritériumának megfelelnek.

A fotók olyan alkotó módon megválasztott szemszögből készült alkotások, amelyek a lefotózott táncegyütteseket, táncosokat akár tánc közben, akár egy beállított közös csoportképen a kellő pillanatban fényképezve előnyösen ábrázolják, valamint a „Summerfest” rendezvényeken készült életképeknek tekinthető fotók is a fotóművész egyedi látásmódját tükrözik.

A fotók szerzőjét a fenti megállapításból következően megilleti az Sztj.-ben meghatározott, személyhez fűződő és vagyoni jogok összessége.

Az Sztj. 1. §-ának (1) bekezdése szerint a törvény védi az irodalmi, tudományos és művészeti alkotásokat. A (2) bekezdés úgy rendelkezik, hogy szerzői jogi védelem alá tartozik egyebek mellett a művészet minden alkotása, így az *i*) pont szerint a fotóművészeti alkotás is.

Az eljáró tanács a SZJSZT 18/04 és 24/04 számú korábbi véleményében a fotóművészeti alkotásokkal kapcsolatosan már részletesen kifejtette, hogy a régi, 1969-es szerzői jogi törvényhez képest az új Sztj. szerint nincs szükség a fényképek esetén valamilyen speciális „művészi” jellegre; szerzői jogi védelmük egyetlen feltétele az, hogy megfeleljenek az eredetiség fogalmának. Elegendő, hogy a műben az egyéni jelleg valamilyen minimuma megnyilvánuljon, azaz ne legyen teljesen meghatározva a körülmények vagy az alkalmazott eszközök által; legyen legalább minimális tere a különböző megoldások közötti emberi választásnak, továbbá, hogy ne egy meglévő alkotás szolgai másolásáról legyen szó.

Az eljáró tanács kiemeli a szerző azon, személyhez fűződő jogát, hogy művén vagy az arról szóló ismertetésen nevét vagy felvett nevét kívánságának megfelelően feltüntessék, de megilleti a szerzőt az anonimitás joga is. A névfeltüntetés joga az ismételt felhasználás esetén is megilleti a szerzőt [Szjt. 12. § (1)–(4) bekezdés].

A szerzőt megillető vagyoni jog olyan abszolút jogosultság, amelynek alapján a szerző kizárólagosan jogosult művét minden módon felhasználni és a felhasználására másnak engedélyt adni [Szjt. 16. § (1) bekezdése]. Ez a szerzőn és a felhasználásra a szerzőtől jogot szerző további személyen kívüli harmadik személyek számára tartózkodást, azaz tilalmat jelent.

A szerző vagyoni joga alapján jogosult a mű felhasználása után díjazásban részesülni.

A szerző művének engedély nélküli vagy az engedély határait túllépő felhasználása jogosulatlan felhasználás [Szjt. 16. § (6) bekezdése]. A fenti megállapításokból következik, hogy amennyiben a szerző a fotók felhasználására nem adott engedélyt, úgy a felhasználás jogosulatlan minősül. Ennek következményeként a szerző az Szjt.-ben meghatározott polgári jogi következményeket érvényesítheti.

Szükségesnek tartja az eljáró tanács megjegyezni, hogy fotók felhasználására – különösen kiadványban való felhasználás esetén – érvényesen írásban kell megállapodni. A felhasználási szerződés külön kikötés hiányában nem ad kizárólagos jogot a felhasználónak, azaz a szerző jogosult marad a fotók további felhasználására, illetve a felhasználó csak maga élhet a felhasználás jogával, azt nem adhatja tovább.

A feleknek az Szjt. 42. és 49. §-a értelmében jövőben elkészítendő mű megalkotására és felhasználására vonatkozó felhasználási szerződést kellett volna kötniük, amelynek tartalmaznia kellett volna a műelkészítési és a szándékolt felhasználási módja és mértéke tekintetében engedélyezési elemeket, és ehhez képest kellett volna a fizetendő jogdíjat megállapítani. Az Szjt. 42. §-a értelmében a szerző és a felhasználó a szerződés tartalmát szabadon határozzák meg.

S. L. a 2004. június 30-án tartott tárgyaláson a 2003. évi programajánló 25. oldalán található fotóról úgy nyilatkozott, hogy nem biztos, hogy az említett fotót ő készítette. A szóban forgó fotó elmosódottságára és S. L. nyilatkozatára is tekintettel az eljáró tanács ezen fotót nem értékelt.

Ad 2. A peres iratokból megállapítható, hogy a peres felek között az Szjt. 45. § (1) bekezdése által előírt írásbeli felhasználási szerződés nem jött létre, csupán szóban állapodtak meg. Az eljáró tanács szükségesnek tartja felhívni a figyelmet arra, hogy az Szjt. 42. § (3) bekezdése értelmében ha a felhasználási szerződés tartalma nem állapítható meg egyértelműen, a szerző számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni.

MUNKAVISZONYBAN ALKOTOTT SZOFTVERRE KÖTÖTT FELHASZNÁLÁSI SZERZŐDÉS

SZJSZT 22/05

A DesignSoft Kft. megkeresése

A megbízó által feltett kérdések

1. A megbízó a levelében ismertetett tényállás és csatolt iratok alapján jogszerűen fizetett-e szerzői jogdíjat munkavállalóinak az 1999. szeptember 1-je utáni időszakban?
2. A megbízó által példaként csatolt dokumentumok elegendőek-e a felhasználási szerződésekben megnevezett szoftvereken elvégzett fejlesztések leírására?
3. Van-e jelentősége a megbízó gazdasági társaság által kifizetett munkabéreknek a szerzői jogdíjak kifizetésének jogszerűsége szempontjából?

Az eljáró tanács szakvéleménye

1. A tényállás

A megbízó gazdasági társaság, a DesignSoft Kft. által rendelkezésre bocsátott iratok alapján az eljáró tanács az alábbi tényállást állapította meg.

1.1. A DesignSoft Kft. (a továbbiakban: megbízó) 1992 óta működő, mérnöki és oktatási szoftverek fejlesztésével és értékesítésével foglalkozó gazdasági társaság. Az új szoftverek kifejlesztése mellett a megbízó a korábban forgalomba hozott szoftverek bővítésével, frissítésével is foglalkozott.

A szoftverek fejlesztését a megbízó munkaviszonyban foglalkoztatott szoftverfejlesztő dolgozói végezték. A fejlesztőkkel a megbízó munkaszerződést kötött, amelynek kifejezett rendelkezése szerint a fejlesztők munkaköri kötelezettsége volt a szoftverművek előállítására. A csatolt munkaszerződés értelmében a szoftverre vonatkozó felhasználási jog a munkáltatóra szállt (5. pont), ugyanakkor a felek abban is megállapodtak, hogy „a Munkáltató a Munkavállalóval a szerződés tárgyát képező szoftverekre felhasználási szerződést köt, és az abban foglaltak szerint – a 2. pont szerinti munkabéren felül – szerzői jogdíjat fizet ki” (6. pont).

1.2. A munkaszerződéseket a felek 1997-ben módosították (legalábbis az eljáró tanácshoz benyújtott módosítás dátuma 1997-es). A módosított munkaszerződések egyetlen, érdemben új eleme a fent említett 6. pont alábbi módosítása: „a Munkáltató a Munkavállalóval a szerződés tárgyát képező szoftverekre felhasználási szerződést köt, és az abban foglaltak szerint – a munkabéren felül – vagyoni jog átruházásáért vagyoni ellenértéket fizet ki”.

(Az adóhatóság elsőfokú határozatára adott megbízói válaszlévlél 5. oldalán mindezt azzal

indokolja a megbízó, hogy a munkaszerződések 5. pontja csak a felhasználási jogról rendelkezik, és a felhasználási jog nem azonos a szerzői vagyoni joggal.)

1.3. Az eljáró tanács rendelkezésére áll még egy 1999-es dátumot viselő felhasználási szerződés, amely szövegezése szerint „vagyoni jog felhasználásának átruházása” céljából jött létre (1. pont) egy adott, a szerződésben megjelölt szoftver tekintetében. A szerződés alapján a megbízó „vagyoni jog felhasználásának ellenértéke” címen meghatározott összegű díjat fizet ki a fejlesztőnek mint szerzőnek. A megbízó állítása szerint minden fejlesztővel ilyen szerződéseket kötött a munkaszerződéseken felül. [E kikötést, amely szakszerűtlen megfogalmazású, értelmezésre szorul, úgy kell érteni, hogy a vagyoni jog átruházása céljából kötötték a felek a szerződést, és az ellenérték is a vagyoni jogok átruházása fejében jár. Ezt az értelmezést elősegíti az 1.2. pontban említett, 1997-ben kelt munkaszerződés-módosítás tartalma. Ennek az a tartalmi eleme, amely szerint a vagyoni jogot szerezte meg a munkáltató a felhasználási jog helyett, az 1999. augusztus 31-ig hatályban volt régi Szjt.-be (1969. évi III. törvény a szerzői jogról, a továbbiakban: rSzjt.) ütközött, ez az ütközés azonban tartalmi szempontból érvénytelenséget nem jelentett, mert a teljes felhasználási jog terjedelmét tekintve megegyezett a vagyoni joggal.]

2. A tényállás jogi értékelése és a kérdésekre adott válaszok

2.1. A megbízó a levelében ismertetett tényállás és csatolt iratok alapján jogszerűen fizetett-e szerzői jogdíjat munkavállalóinak az 1999. szeptember 1. utáni időszakban?

A kérdést valójában olyan feltételek mellett kell érteni, hogy munkaviszonyban álló szoftverfejlesztő (programozó, rendszerszervező) részére, ha a szoftverfejlesztő munkaviszonyban áll és a munkaköri kötelezettsége kiterjed számítógépi programalkotás és dokumentáció (=szoftver) fejlesztésére, lehet-e az alkalmazandó szerzői jogi szabályok alapján jogszerűen szerzői jogdíjat fizetni?

A kérdés megválaszolása során előkérdésnek minősül, hogy milyen jogalapon szerzi (szerezheti meg) a munkáltató a munkaviszonyban álló szerző által a munkaköri kötelezettség alapján alkotott művekre vonatkozó vagyoni vagy felhasználási jogokat.

A megbízó esetében az adóhatóság nem kifogásolta az 1999. szeptember 1. előtt történt szerzőijogdíj-kifizetéseket. A tényállás hatályos szerzői jogi törvény szerinti megítéléséhez össze kell hasonlítani az 1999. szeptember 1. előtti és a hatályos szabályokat.

2.1.1. Jogszerzés 1999. szeptember 1. előtt

1999. szeptember 1. előtt a munkáltatónak átadott szoftverművekre nézve az 1999. augusztus 31-ig hatályos rSzjt. szabályait kell alkalmazni. Az rSzjt. 14. § (1) bekezdése alapján a munkaköri kötelezettség körében alkotott művekre, ha a munkáltató a munkaviszony tar-

talma alapján a mű felhasználására volt jogosult, a mű átadásával a szerző hozzájárult a mű nyilvánosságra hozatalához, és a felhasználás joga átszállt a munkáltatóra. A munkáltató ezt a felhasználási jogot a munkaviszony tartalma és működési (értsd: tevékenységi) köre által meghatározott terjedelemben szerezte meg és gyakorolhatta. (E körön kívül a szerzőnél maradt a felhasználási jog, amelyet a munkáltató hozzájárulásával gyakorolhatott. Ez a hozzájárulás csak alapos okból volt megtagadható.)

Az rSztj. szerint a munkáltatói jogszerzés feltételei tehát:

- munkaviszony, amelyet munkaszerződés hozhat csak létre, tehát a feltétel: munkaszerződés a jogszerzés jogalapja szempontjából;
- a munkaszerződés olyan tartalmi eleme, amely szerint a szoftver/szerzői mű megalkotása munkaköri kötelesség, tehát a munkáltatói jogszerzés jogalapja csak ilyen munkaszerződési kikötés lehet;
- a mű átadása mint a munkaszerződés alapján fennálló kötelezettség teljesítése.

A munkaszerződés mint jogalap jelentőségét mutatja a következő szabály: „Vitás esetben annak elbírálásánál, hogy a mű alkotása a szerzőnek munkaköri kötelessége-e, a munkaszerződésből, illetve a szerző munkakörén belül kapott szolgálati utasításból kell kiindulni. A munkáltató feladata, hogy írásban – a munkaszerződésben vagy más módon – rögzítse a munkaviszonyban álló szerző munkakörét és a munkáltatót megillető felhasználási jog terjedelmét.” [9/1969 (XII. 29.) MM. r. (rSztj. vhr) 11. § (1) bek.]

E feltételek bekövetkezésének az ügy szempontjából releváns joghatásai:

- a nyilvánosságra hozatalhoz történő szerzői hozzájárulás (személyhez fűződő jogi jognyilatkozat) megadottnak tekintendő;
- a felhasználási jog (ez értelemszerűen szerzői vagyoni jogi fogalom, vö. pl. a hatályos Sztj. 16. §-ával, vagy az rSztj. 13. §-ával) átszáll a munkáltatóra a munkaviszony és a munkáltató tevékenységi köre által korlátozott körben;
- a munkavállalónak abban az esetben, ha a műre a munkáltató harmadik személlyel kötött felhasználási szerződést, megnyílt a szerzői jogdíj iránti igénye az rSztj. vhr. 12. § (1) bekezdése alapján.

Szoftver esetében a munkáltatóhoz befolyt szerzői díj összegének a munkáltató döntése szerinti 10–30 százaléka lehetett a szerzői jogdíj, azonban e jogdíj kifizetése feltételhez köthető, sőt, ha a műértékesítés a munkáltató feladatkörébe tartozott, a munkavállalót megillető szerzői jogdíj összege 10% alatti mértékben is meghatározható volt.

Összességében: a munkáltatót nem a törvény, hanem szerződés, mégpedig a munkaszerződés alapján, az átadás feltételével illette meg a felhasználási jog. A szerző díjigénye pedig szintén nem közvetlenül a törvényen alapult, hanem a munkaszerződésből eredő munkál-

tatói alakító jogon (egyoldalú nyilatkozaton), a díj kifizetése feltételhez volt köthető, és a díj mértéke lehetett a munkáltató ráfordításaihoz képest akár 0% is.

2.1.2. *Jogszerzés 1999. szeptember 1. után*

A hatályos Szjt. alapján a munkáltató jogszerzésének feltételei a következők:

- munkaviszony, amelyet munkaszerződés [illetve ezzel egyenértékűnek minősített, foglalkoztatásra irányuló szerződések az Szjt. 30. § (7) bekezdése szerint] hozhat csak létre, tehát a feltétel: munkaszerződés a jogszerzés jogalapja szempontjából,
- a munkaszerződés olyan tartalmi eleme, amely szerint a szoftver/szerzői mű megalkotása munkaköri kötelesség, tehát a munkáltatói jogszerzés jogalapja csak ilyen munkaszerződési kikötés lehet,
- a mű átadása mint a munkaszerződés alapján fennálló kötelezettség teljesítése.

E feltételek bekövetkezésének az ügy szempontjából releváns joghatásai:

- a nyilvánosságra hozatalhoz történő szerzői hozzájárulás (személyhez fűződő jogi jognyilatkozat) megadottnak tekintendő [Szjt. 30. § (5) bekezdése];
- a vagyoni jog átszáll a munkáltatóra jogutódként (értelemszerűen különös jogutódlásról van szó, egy adott műre vonatkozó vagyoni jogok tekintetében történik meg a jogutódlás);
- a munkavállalónak abban az esetben, ha a munkáltató a felhasználásra másnak engedélyt ad, vagy a művel kapcsolatos vagyoni jogokat másra átruházza, az Szjt. 30. § (3) és 58. § (4) bekezdés együttes alkalmazásával a törvény főszabálya alapján díj nem jár (ez nem zárja ki azt, hogy a felek megállapodása alapján a felhasználási jog harmadik személy felé történő értékesítése esetén a munkáltató mégis díjazásban részesítse a munkavállaló szerzőt).

Összességében: a felek eltérő megállapodása híján a megfelelő munkaszerződés és átadás alapján a munkáltató különös jogutódként vagyoni jogot szerez a munkaviszonyban alkotott szoftverre, és annak értékesítése esetén nem köteles a szerzőnek szerzői jogdíjat fizetni.

2.1.3. *Azonosságok az rSzjt. és az Szjt. megoldásai között*

- Az rSzjt. és a hatályos Szjt. között nincs különbség abban, hogy a munkáltatói jogszerzés jogalapja csak olyan munkaszerződés lehet, amelyben a munkavállaló-szerző munkaköri kötelezettsége a mű (itt: szoftver) megalkotása.
- Mindkét esetben a jogszerzés további feltétele a mű munkavállalói átadása.
- Mindkét esetben a törvény jogátszállásként fogalmazza meg a munkáltató jogszerzését, de ez nem azt jelenti, hogy a munkáltató a törvény erejénél fogva szerez felhasználá-

si/vagyoni jogot, hanem azt, hogy akkor is bekövetkezik a megfelelő munkaszerződés és műátadás alapján a munkáltatói jogszerzés, ha erről a felek a munkaszerződésben nem rendelkeznek.

- Mindkét esetben azonosan rendelkeznek a törvények az átadás személyhez fűző jogi jogkövetkezményéről.

2.1.4. Különbségek az rSzjt. és az Szjt. megoldásai között

- Az rSzjt. nem engedett eltérést a törvénytől, a hatályos törvény mind a vagyoni jogok átszállása, mind a díjazás tekintetében a felek megállapodására utalva eltérést enged.
- Az rSzjt. szerint a felhasználási jogok, az Szjt. szerint pedig a felhasználás engedélyezési jogát is magában foglaló vagyoni jogok [vö. Szjt. 9. § (6) bekezdés] szállnak át a megfelelő feltételek fennállása esetén a munkáltatóra (ez utóbbi esetben különös jogutódlás következik be).
- Az rSzjt. szerint a műre vonatkozó felhasználási jogok harmadik személynek történő átengedése esetében a díjfizetés a jogszerző fél (munkáltató) döntése szerinti mértékben a jogszabályi keretek között főszabályként kötelező volt, de szoftver esetében mind a mérték, mind a díjfizetés feltételei tekintetében jogszerű lehetett a díjfizetés elmaradása is.
- A Szjt. főszabálya szerint szoftver esetében nem kötelező, de lehetséges a díjfizetés. (Az ügyben nem releváns különbségek tárgyalásától eltekint az eljáró tanács.)

2.1.5. Következtetés, válasz az 1. kérdésre

Az Szjt. alapján a felek, tehát a munkavállaló és a munkáltató megállapodásban érvényesen eltérhetnek az Szjt. főszabálya szerinti rendelkezésektől, tehát attól, hogy

- a szerzői jogi védelemre alkalmas szoftver elkészítését magában foglaló munkaszerződés és átadás alapján a munkáltató különös jogutódként vagyoni jogot szerez a munkaviszonyban alkotott szoftverre, és/vagy
- a munkaviszony alapján elkészített, szerzői jogi védelemben részesülő szoftver értékesítése (a szoftverre vagyoni jog átruházása vagy felhasználási jog átengedése) esetén a munkáltató nem köteles a szerzőnek szerzői jogdíjat fizetni.

Ez az eltérő megállapodás – törvényi megkötés híján – belefoglalható a munkaszerződésbe, de külön is megköthető, feltéve, ha megfelel az alaki kellékeknek, tehát írásba foglalják [Szjt. 30. § (6) bekezdés].

Egyébként az ügyben alkalmazni kell az Szjt. 107. § (1) bekezdését, amely szerint a felek 1999. szeptember 1. előtti létesített, az Szjt. szempontjából releváns, tehát felhasználási jogot érintő megállapodására az rSzjt.-t kell alkalmazni.

Az más kérdés, hogy e megállapodást az 1999. szeptember 1-jét követően átadott művek tekintetében – az Szjt 107. § (1) bekezdésébe foglalt hatálybalépési rendelkezés okán az Szjt. 30. § (1) bekezdéséhez képest kell értékelni. Ha a korábban megkötött megállapodás eltér az Szjt. 30. § (1) és (3) bekezdése szerinti jogkövetkezményektől, akkor a megállapodást kell alkalmazni.

Összefoglalva

Az 1997-ben módosított szövegű szerződés (amelynek esetleges, 1999. szeptember 1. utáni módosításáról az eljáró tanácsnak nincs adata) 5. pontját a hatályos Szjt. alapján értelmezve az eljáró tanács megállapítja, hogy a felek abban csak a szoftverre vonatkozó felhasználási jogról rendelkeztek, ez a kikötés, valamint a vagyoni jogokra vonatkozó 6. pontban tett utalás mint az Szjt. 30. §-ának (6) bekezdése szerinti eltérő megállapodás azt eredményezi, hogy a szerződés 5. pontja alapján a szoftverekre vonatkozóan a főszabálytól eltérően a munkáltató „csak” felhasználási jogot szerzett.

Ennek alapján jogszerűen kötött a munkaszerződés 6. pontja szerint felhasználási szerződést (azaz tartalma szerint helyesen minősítve: szoftver vagyoni jogának átruházására vonatkozó szerződést) a munkáltató és a munkavállaló, amely alapján jogszerűen került kifizetésre a vagyoni jog ellenértékéeként szerzői jogdíj.

2.2. A megbízó által példaként csatolt dokumentumok elegendők-e a felhasználási szerződésekben megnevezett szoftvereken elvégzett fejlesztések leírására?

Az eljáró tanács rendelkezésére bocsátott iratanyagban használati utasítás jellegű felhasználói dokumentáció található. A dokumentáció egyrészt a szoftver működtetése során megjeleníthető képernyők grafikus bemutatásából és az azokhoz fűzött magyarázatokból, valamint a szoftver alkalmazására vonatkozó folyó szövegű leírásból áll, kiterjed az egyes parancsok és utasítások, illetve a más szoftverrel történő interoperábilis működtetés részletes leírására.

Nem világos azonban, hogy az átadott dokumentáció egy teljes szoftver leírása, vagy csak a szoftveren végzett, a kérdésben jelzett utólagos fejlesztések eredményeként elkészült programrészek, funkciók leírása. Ez utóbbi esetben az eljáró tanács azt kellően részletesnek ítéli ahhoz, hogy abból a fejlesztések lényege kitűnjön. Amennyiben hasonló leírás készült minden fejlesztés esetében, elégségesnek tekinthető a fejlesztések dokumentációja.

Amennyiben az átadott leírás a teljes szoftver leírása, arra a kérdésre, hogy a dokumentáció önmagában elégségesen írja-e le az eredeti szoftververzióhoz képest történt utólagos fejlesztéseket, csak abban az esetben lehetne választ adni, ha az eredeti programverziók dokumentációja is rendelkezésre állna.

A BH1993. 545. sz. döntés alapján a számítógépi programfejlesztő folyamat egyes elkülöníthető szakaszai is létrehozhatnak olyan önálló alkotásokat, amelyek külön szerzői jogi oltalomban részesülhetnek.

2.3. Van-e jelentősége a megbízó gazdasági társaság által kifizetett munkabéreknek a szerzői jogdíjak kifizetésének jogszerűsége szempontjából?

A megbízó első kérdésére adott válaszból következően a szerzői jogdíj kifizetése az eljáró tanács álláspontja szerint jogszerűen történt, a vagyoni jog átruházásának ellenértékéként. Jogi szempontból a két szerződés viszonya tehát tisztázott. A díj mértékének esetleges vizsgálata nem tartozik az eljáró tanács feladatkörébe.

MAKRÓKÓD SZERZŐI JOGI VÉDELME

SZJSZT 24/05

A BRFK XXI. Kerületi Rendőrkapitányág Bűnügyi Osztály Vizsgálati Alosztály megkeresése

A megkereső által feltett kérdések

1. A bűncselekmény tárgyát képező makró (selejt 2005.xls) szoftvernek minősül-e?
2. Amennyiben nem, úgy a szerzői jogi törvény kiterjed-e rá?
3. A bűncselekmény tárgyát képező makró (selejt 2005.xls) piaci értékkel bír-e, ha igen, úgy mekkora lehet ennek összege?
4. Egyéb megjegyzés, észrevétel.

Az eljáró tanács szakvéleménye

A szakértői vélemény alapjául az eljáró tanács számára „BRFK. XXI. 1314/2005. eredeti” felirattal ellátott, CD-n átadott, „Selejt 2005.xls” névvel azonosítható fájl (a továbbiakban: Selejt 2005) szolgál. Az eljáró tanács megállapítja, hogy a Selejt 2005 2005. július 4-én került a CD-re kiírásra, míg az ügygel szintén összefüggő, C. K. által S. B-nek küldött levél 2005. június 1-jén keletkezett (bűnügyi iratok, 25. oldal). Az eljáró tanács megvizsgálta a Selejt 2005-öt és megállapította, hogy a háttéradatbázisok hiányában az üzemképesen nem futtatható, célfeladat megoldására nem alkalmas. Az eljáró tanács véleménye kialakításához ugyancsak megvizsgálta a számára átadott, F. S. számítástechnikai, informatikai, adatvédelmi igazságügyi szakértő által 2005. augusztus 27-én keltezett szakértői véleményt (a továbbiakban: szakértői vélemény).

Ad 1–2. Tekintettel arra, hogy a megkeresés első két kérdésére adandó válasz szétválaszt-hatatlanul összetartozik, azokra az eljáró tanács összevontan válaszol.

A megkeresésben feltett kérdések megválaszolásához elsősorban a szoftver fogalmának meghatározása szükséges. A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Sztj.) a szoftver fogalmát csak annyiban határozza meg, hogy azon a számítógépi program-alkotások minden fajtáját és a hozzájuk tartozó dokumentációt is érteni kell [Sztj. 1. §-ának (2) bekezdés c) pontja].

A számítógépi programalkotás fogalmát tételesen az Európai Unió joga sem határozza meg, ugyanakkor az Európai Tanács 91/250/EGK irányelve (a továbbiakban: Szoftverirányelv) számos támpontot ad annak értelmezéséhez. A Szoftverirányelv bevezető rendelkezése szerint „a 'számítógépi program' fogalma magában foglalja a programok valamennyi formáját, beleértve a hardverbe beépített programokat is; ez a fogalom magában foglalja a számítógépi program kifejlesztéséhez vezető előkészítő dokumentációt is, feltéve, hogy az előkészítő munka jellegénél fogva későbbi fázisában számítógépi programot eredményezhet”¹ Az irányelv 1. cikk (3) bekezdése szerint továbbá „a számítógépi program akkor részesül védelemben, ha eredeti abban az értelemben, hogy a szerző saját szellemi alkotása. Annak megállapításához, hogy fennállhat-e ilyen védelem, más feltétel nem alkalmazható”. Az idézett rendelkezés alapján egyértelműen kijelenthető, hogy a számítógépi programalkotás védelmet élvez, amennyiben az a szerző saját alkotása, az Sztj. 1. § (3) bekezdésének megfogalmazása szerint a szerző szellemi tevékenységéből fakadó, egyéni, eredeti jelleggel bír.

A vizsgálat eredményeként az eljáró tanács megállapította, hogy a szakértői vélemény a vizsgálat tárgyát képező Selejt 2005 funkcióját, illetve a működésével érintett adatbázisban betöltött szerepét, funkcióját pontosan mutatja be. Az eljáró tanács a szakértői véleményből szükségesnek tartja kiemelni az alábbiakat: „A Microsoft a különböző Office-alkalmazásainak fejlesztése során – alkalmazásainak szélesebb informatikai alkalmazhatósága érdekében – a basic programozási nyelven alapuló 'makró nyelvet' hozott létre. Ez a 'makró nyelv' nem fordítható le önállóan futtatható programként, hanem az alkalmazásba beépülve, az alkalmazásokban végzendő munkát segíti. Ilyenek például a Word-makrók, Excel-makrók stb. Ezek az alkalmazásban arra alkalmasak, hogy egy-egy gyakran ismétlődő vagy egy bonyolultabb feladatot automatikusan hajtsanak végre.

A makrók előállítás is programozás, azonban nem lehet azonos egy-egy feladat elvégzésére alkalmas – önállóan is futtatható, forráskóddal rendelkező – program elkészítésével. ... Jellemző, hogy az azonos feladatok elvégzetése makróval szinte azonos programozási

¹ Az eljáró tanács a Szoftverirányelv hitelesnek nem tekinthető fordítását használta, amelyet az Igazságügyi Minisztérium Fordításkoordináló Egysége készített. A fordítás státusza: „finalised”, vagyis az már átesett a közösségi intézmények általi véglegesítésén, az Európai Unió hivatalos lapjában ugyanakkor a jelen szakvélemény készítésekor még nem jelent meg. A fordítás 2005. december 2-án az alábbi internetoldalról volt letölthető: <http://ccvista.taie.x.be/Fulcrum/CCVista/hu/31991L0250-HU.doc>

megoldást igényel.”² „A vizsgálatra átadott excel programok alapvetően a Microsoft által kifejlesztett 'Office' alkalmazás részei. ... Mindkét program – a Selejt 2005.xls és az 'alapanyagszűrő.xls' – esetén csak makróprogramozásról beszélhetünk.”³

A makró fogalmát a „Microsoft Excel 2002” számítógépi programalkotás sűgőja a következőképen határozza meg: „A Microsoft Excel programban rendszeresen végzett feladatokat makróval automatikussá tehetjük. A makró olyan parancsok és függvények sorozata, amelyeket Microsoft Visual Basic modulban tárolunk, és az adott feladat végrehajtásához bármikor futtathatunk.

Ha például gyakran írunk hosszú szöveget a cellákba, létrehozhatunk egy makrót, amely úgy formázza a cellákat, hogy a szöveget sorokra törje.

A makró rögzítésekor az Excel lépésenként tárolja az egyes parancsok végrehajtásának adatait. A makró futtatásakor megismételjük, vagy „visszajátszuk” a parancssort. Ha a makró rögzítése során hibát vétünk, a javítások szintén rögzítésre kerülnek. A Visual Basic a munkafüzetekhez csatolt új modulban tárol minden egyes makrót.

A makró rögzítése után a Visual Basic Editor programmal megtekinthetjük a makrókódot, és szükség szerint kijavíthatjuk a hibákat vagy módosíthatjuk a makró működését. Ha például azt szeretnénk, hogy a sortörést végző makró a szöveget félkövérré is tegye, rögzítünk egy másik, a cella tartalmát félkövérré formázó makrót, és a megfelelő utasításokat az első makróba másolhatjuk.

A Visual Basic Editor olyan program, amellyel a gyakorlatlan felhasználók is könnyen írhatnak és szerkeszthetnek makrókódokat. A program részletes sűgőval rendelkezik. A makrókon végzett kisebb változtatásokhoz nem kell tudnunk programozni vagy elsajátítani a Visual Basic programozási nyelvet. A Visual Basic Editor programmal szerkeszthetjük, egyik modulból egy másikba vagy munkafüzetek között másolhatjuk, átnevezhetjük a makrókat tároló modulokat vagy átnevezhetjük a makrókat.

A makróprogramozás alapvető jellemzői – a fentiek alapján – az alábbiak szerint összegezhetők:

- i) azonos feladatok makró segítségével való ellátása jellemzően azonos makróprogramot igényel;
- ii) a makróprogramozás legegyszerűbb módja a „makrórögzítő” használata, ami lényegében minden billentyűleütést, illetve egérparancsot rögzít annak érdekében, hogy az tetszőleges időnként „visszajátszható” legyen a jövőben is;
- iii) a makrórögzítő használatával rögzített makrókód speciális célprogrammal, ún. „makroszerkesztővel” utólag megtekinthető, módosítható;

² Szakértői vélemény 2.1. pontjának 3–5. bekezdése (4. oldal)

³ Szakértői vélemény 2.2. pontja (5. oldal)

- iv) a Microsoft Excel olyan makrószerkesztővel (Visual Basic Editor) rendelkezik, amelynek használatához – így a makrókód létrehozásához, módosításához – speciális informatikai ismeretek nem szükségesek, a munkafolyamatot részletes sűgö teszi még könnyebbé;
- v) a makróprogramozás funkcionális keretét a makrót futtató Microsoft Office programcsalád részletesen meghatározza, az minden makró esetében azonos;
- vi) Excel makró részletesen meghatározott szintakszis, illetve adatbeviteli szabványnak megfelelően hozható csak létre.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a makróprogramozás jellemzően olyan mértékben szűkíti a makróprogramozó alkotói szabadságát, hogy azonos célfunkció végül is csak azonos megoldással valósítható meg. Ennek megfelelően a makróprogramozás útján létrehozott makrókódok olyan mértékben kötöttek a funkcionalitáshoz, illetve olyan mértékben támaszkodnak a kód elkészítésének meglévő környezetére (a Microsoft programcsaládra), hogy jellemzően nem rendelkeznek az Sztj. 1. §-ának (3) bekezdésében meghatározott egyéni, eredeti jelleggel, így szerzőijog-védelemben nem részesülhetnek, a Sztj. szempontjából tehát szoftvernek, számítógépi programalkotásnak sem minősülnek.

Az eljáró tanács a Selejt 2005 makró részletes megvizsgálását követően arra a következtetésre jutott, hogy az a fenti jellemzőknek megfelelő makróprogramozás eredményeként jött létre. Abban a Microsoft Office alkalmazási környezet sajátosságain és a feladatspecifikus, funkcionális kialakításon túlmutató, önálló, egyéni, eredeti program-elem nem mutatható ki. Ebből következően a Selejt 2005-ről nem állapítható meg a szerzői jogi védelem fennállta.

Ad 3. Mivel a Selejt 2005-ről a fentiek alapján nem állapítható meg a szerzői jogi védelem fennállta, ezért annak piaci értékének megállapításával az eljáró tanács nem foglalkozott.

Ad 4. Az eljáró tanács egyéb megjegyzést, észrevételt nem kíván tenni.

KIÁLLÍTÁSI JOG GYAKORLÁSA

SZJSZT 25/05

A BRFK V. kerületi Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztálya megkeresése

A megkereső által feltett kérdések

A szakértő feladata annak megállapítása, hogy

1. az ügyben kit illetnek meg a szerzői jogok, ki tekinthető Würtz Ádám jogutódjának?
2. mire terjednek ki a jogosítványai a jogutódnak? (Ferenczi István és Csébiné Gyetván Zsu-

- zsanna, valamint Würtz Ádámné tanúk vallomásában szereplő feltételeket szabhat-e a jogutód a kiállítás engedélyezéséhez?)
3. jogosan tiltotta-e meg a kiállítást Würtz Ádámné? (Az iratok között fellelhető közjegyzői végzés alapján Würtz Ádám örökösei: ifj. Würtz Ádám, Würtz Andrea és Würtz Klára 1/3-1/3 részben, míg haszonélvező Würtz Ádámné; Csébiné tanúvallomása szerint Würtz Andrea és Würtz Klára nem tiltották meg a kiállítás megrendezését.)
 4. a Z. Galéria Kft. az általa kiállított képek nyilvános kiállításával, a CD-lemezek terjesztésével, az interneten való közzétételével, a Q. Televízió felvételének sugárzásával megállapítható-e jövedelemszerzés, illetve jövedelemfokozás?
 5. felmerülhet-e jelen esetben károkozás a jogutód számára, amennyiben a tiltása ellenére megrendezésre kerül a kiállítás?
 6. B. A. megsértette-e a szerzői jogokat azzal, hogy nem ajánlotta fel a jogutódnak elővásárlási jogát a Z. Galéria Kft.-nek történő értékesítést megelőzően?
 7. a katalógus (a CD-lemez) sérti, sértette-e a szerzői jogokat?
 8. jelen esetben a kiállításért a jogutódot díjazás megilleti-e, amennyiben igen, milyen mértékű?
 9. a szakértő egyéb észrevétele.

Az eljáró tanács szakvéleménye

Ad 1. A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Sztj.) 9. § (4) bekezdése alapján a szerzői vagyoni jogok örökölhetők, róluk halál esetére rendelkezni lehet. A szerzői vagyoni jogok öröklésére egyebekben a Ptk. szabályai az irányadók.

Az ügyben a Szerzői Jogi Szakértő Testület számára megküldött iratok között található, Kjö. XIII. 346/94/11. számú hagyatékátadó végzés alapján törvényes öröklés útján vált Würtz Ádám jogutódjává az örökhagyót megillető mindenkori szerzői jogok és jogdíjak tekintetében Würtz Andrea, Würtz Ádám és Würtz Klára, mint Würtz Ádám gyermekei, valamint az egész hagyatékon fennálló özvegyi haszonélvezeti jog tekintetében Würtz Ádámné Szentirmai Klára.

Előre kell bocsátani, hogy az egységes bírói gyakorlat (BH 1972.7096.; BH 1979.367.) és a szakirodalom szerint [Petrik Ferenc: A szerzői jog. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1990, 72. o.; Gyertyánfy Péter (szerk.): A szerzői jogi törvény magyarázata. KJK Kerszöv, 2000, 69. o.] a szerzői vagyoni jogokon fennálló özvegyi haszonélvezeti jog a jogdíjra való igényt jelenti, ennek az érvényesítése azonban elválaszthatatlanul összekapcsolódik az engedélyezési jog gyakorlásával, így a haszonélvezeti jog fennállása alatt az engedélyezési jogot sem az álagörökösök, hanem az özvegyi haszonélvezeti jog jogosultja – Würtz Ádámné – gyakorolja.

Ad 2. A jogutód jogosítványai a vagyoni jogok vonatkozásában a szerző jogaival azonos terjedelműek. Ezek konkrét tartalmát az Sztj. 16. §-a határozza meg, amely szerint a szerzői

jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű anyagi formában és nem anyagi formában történő bármely felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére. E törvény eltérő rendelkezése hiányában a felhasználásra engedély felhasználási szerződéssel szerezhető. Eltérő rendelkezésnek minősül e tekintetben az Szjt. 16. § (5) bekezdésének első mondata, amelynek alapján a törvényben meghatározott esetekben a szerzőt a mű felhasználásáért megfelelő díjazás illeti meg anélkül, hogy a felhasználás engedélyezésére kizárólagos joga volna.

Ebből a két rendelkezésből következik, hogy egyes felhasználások engedélyezésére a szerzőnek kizárólagos joga van, más felhasználások tekintetében a felhasználásra az engedélyt a törvény adja meg, de a szerzőt megfelelő díjazás illeti ezért. A kizárólagos engedélyezési jog magában foglalja annak lehetőségét, hogy a szerző/jogutód akár meg is tiltsa a felhasználást, továbbá azt is, hogy a felhasználás egyéb feltételeit meghatározza.

Ad 3. Tekintettel a fentebb kifejtettekre, a kiállítás engedélyezésének jogát az özvegyi haszonélvezeti jogot gyakorló Würtz Ádámné gyakorolhatta. Ebbe a jogba pedig beletartozik a kiállítás megtiltásának lehetősége is. Az eljáró tanács megjegyzi, hogy az a tény, hogy az állagörökösök „nem tiltották meg” a kiállítás megrendezését, a szerzői jogi szabályozás alapján nem tekinthető a kiállítás „engedélyezésének”. Még abban az esetben is, ha ők gyakorolták volna az engedélyezés jogát, akkor is kifejezetten és írásban kellett volna a feleknek rendelkezniük az engedélyről. Szerzői jogi szempontból nem tekinthető érvényesen megadott engedélynek a felhasználásra, ha néhány jogutód nem tiltotta meg azt.

Ad 4. A kérdésben említett négy cselekmény egymástól függetlenül, önállóan ítélandó meg. Előre kell bocsátani, hogy mind a négy cselekmény a szerző engedélyéhez kötött felhasználást valósít meg függetlenül attól, hogy az jövedelemszerzési vagy jövedelemfokozási célt szolgált-e.

A képzőművészeti, fotóművészeti, építészeti és iparművészeti alkotás kiállításához a szerző engedélye szükséges [Szjt. 69. § (2) bekezdés]. A törvény nem tesz különbséget a „nyilvános” és „nem nyilvános” kiállítás között, ebből következően valamennyi kiállításához a szerző engedélye szükséges.

Az alkotások anyagi hordozón történt rögzítése a többszörözés felhasználási cselekményét valósítja meg, amelynek engedélyezése a szerző kizárólagos joga [18. § (1) bekezdés].

Az interneten való közzététel az Szjt. 26. § (8) bekezdése szerint a mű olyan, a műnek a szerző engedélyéhez kötött nyilvánossághoz közvetítésének minősül, amelyre jellemző, hogy a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhatják meg.

A Q. Televízióban leadott beszámoló a kiállításról kétséges, hogy megfelel-e az Szjt. 37. §-ának, amely szerint egyes művek az időszerű, napi eseményekről való tájékoztatás céljára – a cél által indokolt terjedelemben – szabadon felhasználhatók. Egy kiállítás megnyitója ugyanis csak abban az esetben tekinthető időszerű, napi eseménynek, ha a beszámoló rövid időn belül leadásra kerül. A jelen esetben viszont a kiállítás megnyitása (2004. december

17.) és az adásba kerülés (2005. január 15.) között majdnem egy hónap eltelt, így az időszerelem követelményének nem feltétlenül tesz eleget.

A feltett kérdésnek a jövedelemfokozásra, illetve a jövedelemszerzésre irányuló része nehezen értelmezhető. Ugyanis még abban az esetben is, ha ennek a két fogalomnak jelentősége lenne a jogsértés megállapításánál, akkor sem a ténylegesen bekövetkezett jövedelemfokozás vagy jövedelemszerzés lenne vizsgálendő, hanem az erre irányuló szándék. Tekintettel azonban arra, hogy a fenti felhasználási cselekmények jogsértő megvalósításához nem szükséges ilyen szándék, ezért a kérdés megválaszolására ilyen szempontból nincs szükség.

Amennyiben a kérdés arra irányult, hogy a Z. Galéria jövedelemszerzését szolgálták-e ezek a jogosulatlan felhasználások, úgy nyilvánvalóan azt a választ kell adni, hogy igen, hiszen egy műkereskedelmi cég megnyitása esetén annak tulajdonosai az üzlet érdekében a fent felsorolt tevékenységeket végzik.

Ugyanakkor azonban tekintettel arra, hogy büntetőeljárásban kérték a Szerzői Jogi Szakértő Testület véleményét, a cselekmények vizsgálendók abból a szempontból, hogy hasznoszerzés végett vagy vagyoni hátrányt okozva valósították-e meg azokat.

Figyelembe véve, hogy a Btk. 329/A. §-a a hasznoszerzés célzatát és a vagyoni hátrány eredményét vagylagos feltételként tartalmazza, ezért bármelyik bekövetkezése esetén megvalósul a bűncselekmény. Tekintve, hogy a felhasználásokkal kapcsolatban a jogosultak nem adtak engedélyt, így az ennek fejében járó esetleges díjazástól is elestek, megállapítható, hogy legalább az elmaradt jogdíj mértékében bekövetkezett a vagyoni kár okozása.

Ad 5. Az eset valamennyi körülményét megismerve az eljáró tanács úgy véli, hogy elsősorban a vagyoni jogok megsértése miatt érte kár a jogutódokat. A jogszerű felhasználás esetén fizetendő jogdíj elmaradása mindenképp kárként jelentkezik náluk.

Annak eldöntése, hogy a jogutódot nem vagyoni kár jogcímen érte-e kár a tiltása ellenére megrendezett kiállítás miatt, az ügyben rendelkezésre bocsátott dokumentumok alapján nem dönthető el, ez a későbbiekben bizonyítás kérdése lehet.

Ad 6. A kérdés nem a szerzői jogi szabályok értelmezését igényli, hanem a B. A. és id. Würtz Ádám közötti adásvételi szerződésnek az általános polgári jogi szabályok alapján történő interpretációját. Az eljáró tanács elé azonban nem került olyan dokumentum, amely azt bizonyítaná, hogy Würtz Ádám olyan feltétellel adta el B. A.-nak az alkotásokat, hogy ahhoz a jogutódok elővásárlási joga kötődne. A szerzői jogi törvény elővásárlási jogot a szerzőnek vagy jogutódjának nem biztosít, így az eljáró tanács válasza erre a kérdésre tehát nemleges.

Ad 7. A művek többszörözése akár anyagi formában, akár nem anyagi formában a szerző/jogutód kizárólagos joga. Az engedély kérésének elmulasztásával történt felhasználás sérti az Szjt. 18. §-ában meghatározott többszörözési jogát.

Ad 8. A fent említett felhasználási cselekmények a szerző/jogutód engedélyét követelik meg, aki az engedély fejében díjat követelhet. Tekintettel arra, hogy a felhasználás díját

maga a jogosult határozhatja meg (akár úgy is, hogy nem kér díjat), ezért az eljáró tanács e tekintetben nem kíván állást foglalni. Megjegyzi azonban, hogy a bíróság számára ilyen esetekben a piacon egyébként szokásos árak segítséget jelenthetnek. A HUNGART Vizuális Művészek Közös Jogkezelő Társasága Egyesület – évente a Magyar Közlönyben közzétett – díjszabásában szerepel a kiállítások engedélyezése esetén kért díj, ez az összeg tíz fő kiállító művészig 2004. évben 10 000 Ft volt. Természetesen a díjszabásban közölt díjtételek csak a HUNGART által képviselt szerzők esetében kötelezőek.

Ad 9. Az eljáró tanács nem kíván egyéb észrevételt tenni.